

PÁLINKÁS NORBERT: KATINKA

A halászlé és a tenger

BAROTÁNYI ZOLTÁN

A HŐSNŐ ÚSZÓFENOMÉN, EGY ORSZÁG DRUKKOLT NEKI, RÁADÁSUL A KAMERA IS SZERETI, DE EGY ARANYÉRMES DOKUFILMHEZ MÉG ENNÉL IS TÖBB KELL.

Szélsőségesen sport- és olimpiacentrikus országunkban mindig is akadtak a szurkolók képzeletét megmozgató emberfeletti hősök, akik mindenüket odaadták a sikerért, ami népszerű értelmezés szerint egyben az egész nép (nemzet, haza, ország, közösség – nem kívánt törlendő) dicsősége. Ha akad az elmúlt bő évtizednek igazi hősoxa (heroinája), az Hosszú Katinka, az éveken át verhetetlen úszófenomén, aki a negyedik olimpiáján (2016. Rio) ért fel a csúcsra, és most úgy tűnik, a tavalyi (ötödik) után szépen hátat is fordít az aktív élsportnak – elvégre ez az élet rendje! S ha már így történt, járt neki egy jól kistafírozott (a Nemzeti Filmintézet, vagyis az adófizetők számára pottom 560 millióba kerülő) búcsúkoncert, benne a legnagyobb sikerszámokkal, aranyérmes slágerekkel. A kötelező feladatot megbízhatóan hozza is Pálinkás Norbert filmje, ami a maga tanulságosan szórakoztató, kissé kiszámítható (de a katarzist nélkülöző) módján hozza a Bildungsroman-ból eredeztethető felnövekvés- és karrier-mozik jellegzetességeit.

Voltaképpen egy egész estét betöltő portréfilmről

„Ez a szakasz egyfajta Faust-történet” (Hosszú Katinka)

beszélünk, ami nagyban épít arra, hogy Katinkát egész életében, szinte születése óta szereti a kamera, élete sűrűn dokumentált – ráadásul jó pár éve már azzal a kifejezett szándékkal követték versenyről edzőterembe (és családi ünnepekre), hogy a nyersanyagból egyszer elkészülhessen ez a portréfilm. A forgatókönyvet (amelyet Köbli Norbert kreatív producer jegyezt) jelentősen alakította maga az élet: meglehet, hogy Katinka az eredeti időpontban (2020 nyarán) még csúcsmódban várta volna a tokiói olimpiát, de végül a filmben (miként a világban) is hangsúlyos szerephez jutó járvány miatt késve (2021 őszén) megrendezett játékok neki is és az érte rajongóknak is csalódást hoztak. De ne rohanjunk előre, elvégre a film mindenekelőtt azt igyekszik tisztázni, miként lesz egy bájos, úszó őstehetség bajai kislányból (kosaras édesapa gyermekéből, edző nagypapa unokájából) rajongott, de legalább annyira félt, sőt (ellenfelei által rettegett) Vaslady.

Csalódni fog, aki azt remélte, hogy a közelmúlt megrázó úszótörténeteire, sőt ordas botránysáira rezonálva most választ kap arra, mekkora sze-

repe van a sikerek kieroszakolásában az abuzív edzői-szülői viselkedésnek. Jobb híján el kell fogadnunk a film sugallatát: speciel Katinka esetében, a nagyfokú és korán jelentkező elhivatottság mellett, elég volt némi szelíd noszogató, kiskanállal porciózott érzelmi zsarolás. A magyar viszonyok határozott kritikájaként szolgál viszont főhősünk vallomása: igazából a Los Angelesi-i egyetemi éve alatt tanulta meg, hogyan kell nem csak úszni, de élvezni is az úszást. No és itt találta meg azt az embert, aki egy időre a sportban és életében is társa lett, és aki e filmben (megannyi felvontatott archív töredék dacára) leginkább távollétével tüntet: Shane Tusup-ot sem kérleléssel, sem rábeszéléssel nem tudták rávenni a megszólalásra. Pedig ő volt az, aki előhozta Katinka emberfeletti (és éppen ezért embertelen) énjét, és megteremtette az úszóvilág imádot és rettegett „szörnyetegét”. A film számos, egyaránt zavarba ejtő olvasata szerint életének ez a szakasza egyfajta Faust-történet: a főhősnek a lelkét, személyiségét kell adnia a sikerért és a cserébe kapott siker egyben maga lesz a büntetés. Amikor pedig szakít (mind a sportban mind az életben) Tusup-pal, idővel veszít a sikerek eléréséhez nélkülözhetetlen vak fanatizmusából – és lassan, fokozatosan enged a profán, hétköznapi lét csábításának.

A néző pedig minden egyes edzés és versenyjelenet után felteheti magának a kérdést: vajon ő mit választana: a medicinlabdával való könnyed labdázgatást, vagy az önfelédlt lángosozást, a futópaddal gyötrelmeit vagy egy jó bajai halászlét, gyufatésztával. És meglepő módon a választ a maga a versenysportolói léttől erősen megcsömörlött hősünk adja meg: jöhet a Kanári-szigetek vulkánjával, és hullámokkal, a szép szentendreai kertesház, pénzkeresetnek a jó bevált brand mindennapi működtetése – elvégre két szakajtónyi (közte három Rióban szerzett olimpiai) aranyérem után ennyi már kijár neki és nekünk. Jelentősen csekélyebb számú dobogós hely és világcsúcs birtokában pedig ne csodálkozzunk, ha nekünk lángosból és dicsőségből is lényegesen kevesebb jutott.

KATINKA – magyar dokumentumfilm, 2022. Rendezte: **Pálinkás Norbert**. Írta: **Köbli Norbert**. Kép: **Nagy András**. Zene: **Tövisházi Ambrus**. Vágó: **Gotthárdi Balázs**. Producer: **Lajos Tamás**. Gyártó: **Szupermodern Stúdió**. Forgalmazó: **InterCom**. 103 perc.

